

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Sukututkimusseura tarkastelee lakiluonnosta erityisesti arkistoaineistojen loppukäyttäjän eli tutkijan näkökulmasta pyrkien pitämään silmällä, millaisia viranomaisten arkisto-aineistoja esitetyn lain nojalla tulevaisuuden suku- ja henkilöhistorian tutkijoilla olisi käytettävissään.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

-

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

-

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Sukututkimusseura pitää erityisen ongelmallisena lakiluonnoksen pykälää 33. Se määrittelee tallennettavat aineistot, joita olisivat kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvat tietoaineistot. Siinä todetaan myös, että arkistoitavaa aineistoa määritettäessä olisi otettava huomioon ”olennaiset tieteellisen ja historiallisen tutkimuksen tarpeet, yhteiskunnan olosuhteet ja muutos sekä niitä koskeva tilastointi, tietoaineistojen muuttumattomuus ja yksityiselämän suoja.”

Pykälän toinen momentti määrittelee tarkemmin kyseeseen tulevat aineistot: viranomaisten keskeiset yhteiskunnallisia tehtäviä, niiden toimivaltaa, toiminnan suunnittelua, johtamista ja päätöksentekoa sekä niiden täytäntöönpanoa ja vaikutuksia kuvaavat olennaiset tietoaineistot. Myös sellaiset viranomaisten tietoaineistot voitaisiin arkistoida, jotka olennaisella tavalla kuvaavat Suomen historiallista, valtiollista, yhteiskunnallista, taloudellista, väestöllistä ja sivistyksellistä kehitystä sekä luonnon- ja kulttuuriympäristöä tai niiden muutoksia tai niillä voi olla myöhempää oikeudellista merkitystä.

Pykälän perusteluissa tarkennetaan arkistointitarpeen arvioimista toteamalla, että on etukäteen tiedettävä, mikä aineistossa on olennaista tieteelliselle ja historialliselle tutkimukselle. Tämä tehtävä annettaisiin laissa perustettavalle tiedonhallintalautakunnalle, jonka tulisi arvioida kokonaisuudessaan eri näkökulmista ne tarpeet ja rajoitteet, jotka koskevat arkistoitavaa tietoaineistoa.

Lakiluonnos herättää Suomen Sukututkimusseurassa vakavan huolen siitä, olisiko tiedonhallintalautakunnalla riittävä kompetenssi tehdä näin laaja-alaisia, kauskantoisia ja monitahoisia päätöksiä ilman, että viranomaisten asiakirjojen arkistoinnin yksi tärkeimmistä tehtävistä — tätä päivää koskevien lähdeaineistojen säilyttäminen tulevaisuuden tutkimukselle — vaarantuu.

Sukututkimusseura katsoo, että Kansallisarkistoa, joka on maamme keskeisin arkistoviranomainen, tulisi laissa resursoida niin, että se tiedonhallintalautakunnan sijaan voisi hoitaa puheena olevat arkistoaineistojen arvonmääritykset. Kansallisarkiston neuvottelukunta, joka koostuu laajasta arkiston sidosryhmiä edustavasta asiantuntijajoukosta, olisi yhdessä arkiston omien asiantuntijoiden kanssa erinomainen ryhmä säilytyskriteerien määrittämiseen.

Sukututkimusseura näkee lakiluonnoksen pykälän 33 ongelmallinen myös siitä syystä, että se liiaksi ohjaa arkistoaineistojen säilytyspäätöksiä. Kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvia tietoaineistoja ei tulisi niin yksityiskohtaisesti määritellä lain tasolla kuin käsillä olevan lakiluonnoksen pykälässä 33 ja erityisesti sen perusteluissa tehdään. Pysyvään säilytykseen pääsisivät pääasiassa vain viranomaisten yhteiskunnallisia tehtäviä sekä niihin liittyvän toimivallan käyttöä kuvaavat aineistot. Sukututkimusseura pelkää, että tämä johtaa viranomaisten arkistojen osalta sekä sisällölliseen että määrälliseen köyhtymiseen. Lakitekstissä korostuu hävittäminen säilyttämisen kustannuksella.

Lähdeaineistojen yksipuolistuminen ja oleellinen väheneminen ei voisi olla vaikuttamatta tieteellisen tutkimuksen tasoon. Akateemisella historiantutkimuksella olisi tulevaisuudessa käytössään lähinnä organisaatiohistoriaan kelpaavaa aineistoa.

Sukututkimusseuran käsityksen mukaan pykälässä 33 esitetty kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien tietoaineistojen määritelmä uhkaa vakavasti myös muuta historiallista tutkimusta kuten suku- ja henkilöhistoriaa ja paikallishistoriaa, joiden lähteet koostuvat nimenomaan luonnollisia henkilöitä koskevista aineistoista. Lakiluonnoksen perusteluissa jopa edellytetään, että luonnollisia henkilöitä koskevien tietoaineistojen osalta erityisen tarkasti arvioidaan, miltä osin ne ovat olennaisia ja keskeisiä kuvaamaan viranomaisten päätöksentekoa ja sen täytäntöönpanoa.

Sukututkimusseura pitää lakiluonnoksessa vakavana puutteen myös siinä, että siitä on kokonaan jätetty pois muu kuin tutkimustarkoituksessa tapahtuva arkistojen käyttö. Kansalaiset käyttävät runsaasti viranomaisten arkistoja monenlaista tiedontarvetta tyydyttääkseen. Lakiluonnoksen pykälä 33 heikentäisi merkittävästi mm. tältä osin julkisuusperiaatteen toteutumista.

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

14. Muut huomiot

-

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioon otettavaa:

-

Kuusiluoma Pasi
Suomen Sukututkimusseura